

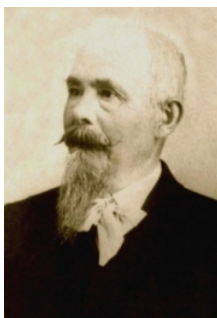
"Legkitünőbb ember a levéltárban!" ^[1]

A levéltárat felügyelő belügyminiszter 1911-ben jelentésre szólította fel Tasnádi Nagy Gyula országos főlevéltárnokot, hogy az intézmény ügyforgalmáról és tevékenységéről tájékoztatást adjon. Tasnádi, Gr. Khuen-Héderváry Károly m. kir. miniszterelnöknek mint belügyminiszternek adott válaszából bepillantást nyerhetünk a levéltár akkori mindennapjaiba, legfőbb teendőibe, megismerhetjük, hogy kik és milyen szakmai hozzáértéssel látták el az akkori feladatokat. A dokumentumok jelentősége, hogy az államtitkári leirat már Csánki Dezső főlevéltárnokságát készítette elő.

Bevezetés

Az 1874-1875-ben újjászervezett Magyar Országos Levéltár élén csaknem 30 évig, 1903-ban bekövetkezett haláláig *Pauler Gyula* állt. A témával foglalkozók egyetértenek abban, hogy a levéltár huszonnégy fős személyzetét, amelynek soraiban feszültségek lappangtak, sőt, ezek olykor felszínre is törtek, Pauler erős kézzel kordában tartotta. Halála után megváltozott a helyzet: utódlási harc kezdődött, romlott a munkahelyi légkör, a nemességi ügyek intézésében anomáliák keletkeztek. Végül, miután a posztra kiszemelt *Thallóczy Lajos*, a Közös Pénzügyi Levéltár igazgatója (az 1870-es, 1880-as években az Országos Levéltárban dolgozott) és *Károlyi Árpád*, a Haus- Hof- und Staatsarchiv igazgatója nem vállalta el a megbízatást, 1904. április 1-jével a 70 éves *Óváry Lipót*, a rangidős országos levéltárnok kapott főlevéltárnoki kinevezést. Ezt valamennyi levéltári tisztviselő megnyugvással fogadta, hiszen Óváry előrelépésével a rangsorban utána következők is magasabb kategóriába kerülhettek. Még 1904-ben kirobbant egy oklevél-hamisítási ügy, amelybe *Pettkó Béla* allelevéltárnok is belekeveredett, mert azokhoz a belügyminisztériumi nemességigazolásokhoz, amelyek - a prágai bíróság büntetőítélete szerint - hamisított okleveleken alapultak, ő készítette elő az Országos Levéltár szakvéleményeit. Pettkó ekkor még elkerülte a büntetést, de 1910-ben újabb hamisítási vádak merültek fel vele szemben, fegyelmi eljárás alá vonták, felfüggesztették állásából, majd 1913-ban el is bocsátották a levéltárból.

Az igazgatási ügyek intézése ebben az időszakban már-már elviselhetetlen terhet rótt a levéltár tisztviselőire. A közigazgatási és jogszolgáltatási célú rendszeres iratkölcsonzések, a városi és községi címerek, pecsétek szakvéleményezése, egyes közjogi kérdések megvilágítása és a családtörténeti tájékoztatások is sok munkát adtak, a legnagyobb terhet azonban a nemességigazolási ügyek intézése jelentette. Különösen 1896-tól, amikortól a belügyminiszter a nemességgel összefüggő minden ügyben kikérte az Országos Levéltár szakvéleményét. Ugyancsak igazgatási célú feladatnövekedést okozott az, hogy a helységnevek megállapításáról és az Országos Községi Törzskönyvbizottság felállításáról rendelkező 1898. IV. tc. az Országos Levéltárnak újabb szakvéleményezési teendőt adott. Ilyen körülmények között a napi 5-6 órás munkaidőben dolgozó levéltári tisztviselők a kutatószolgálatot még el tudták látni, a tényleges szakmai munkára (rendezés, segédletkészítés) azonban alig maradt idejük. A visszavonuló Óváry Lipót úgy látta: az intézményt mentesíteni kellene e súlyos teherrel, és hogy „megfelelően tulajdonképpeni feladatának, okvetlenül szükséges kikapcsolni onnét a nemességi ügyeket.”

[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

Óváry - *Andrássy Gyula* belügyminiszter felszólítására - 1907 júliusában beadta nyugdíjazási kérelmét, és szabadságának letelte után, 1908 februárjában nyugállományba vonult. Ideiglenesen a hatvanadik életévében járó, rangidős *Tasnádi Nagy Gyula* vette át a levéltár vezetését, akit 1909. január 22-én főlevéltárnokká neveztek ki, annak ellenére, hogy az ötvenegy éves *Csánki Dezső* ekkor már - komoly támogatókkal a háta mögött - saját főlevéltárnokságát igyekezett elérni. A levéltári feladatok körében nem történt változás, a személyi légkör azonban tovább romlott, s ez kedvezőtlenül hatott a munkateljesítményekre. Csánki hivatalos levéltári munkát keveset végzett, mert a minisztérium külön megbízásokkal látta el, és ő volt Pettkó Béla fegyelmi ügyének a vizsgálója is. Gyakorlatilag pedig áskálódott Nagy Gyula ellen. A komoly kapcsolatrendszerrel rendelkező Thallóczy Lajost is ostromolta főlevéltárnoki kinevezésének támogatását kérő leveleivel. De nem nyerte el Thallóczy remélt támogatását, sőt, azt a tanácsot kapta tőle, hogy várja ki az időt, amikor Nagy Gyula nyugállományba kíván vonulni. Erre nem kellett sokáig várni. A főlevéltárnok helyzete egyre rosszabbá vált.

Ezt a helyzetet tükrözi az alább közölt két 1911. évi irat: a levéltárat felügyelő belügyminiszter (a belügyi tárcát akkor a miniszterelnök, *Khuen-Héderváry Károly* vezette) nevében Nagy Gyulát jelentéstétellel felszólító utasítás és a főlevéltárnok arra tett jelentése. Előbbiből érződik: kész helyzet elé akarták állítani a levéltár vezetőjét, utóbbiból pedig kiderül: a hivatali ügyek összetétele, intézésének nagyszámú terhe, a terhek megoszlása a tisztviselők között, az ügyviteli munka jellegzetessége, és nem utolsósorban az, hogy mi a véleménye Nagy Gyulának munkatársai felkészültségéről, szorgalmáról, hivatástudatáról. Teljesen világos, hogy az intézmény kiemelkedő történettudományi munkásságot folytató munkatársai (a jelentés írásakor Csánki Dezső az MTA rendes, Nagy Gyula, *Tagányi Károly*, *Komáromy András* és *Barabás Samu* levelező tagja) milyen jellegű munkát végeztek munkaidejük zömében.

A jelentés megérlelte a Belügyminisztériumban már korábban alakulató véleményt: Nagy Gyulának - aki egyébként szolgálati idejét már „kitöltötte” - mennie kell! De ki jöjjön utána? Erre a kérdésre az első válaszféle az volt, amit *Bosnyák Zoltán* belügyi államtitkár két ceruzával ráírt a jelentésre, a Csánki Dezső minősítését tartalmazó bekezdés mellé: a „legkitünőbb ember a levéltárban!”.

Hónapokon belül elődött minden. Csánki hamar elégtételt kapott a kedvezőtlen minősítésért: 1911 decemberében hivatali főnöke előzetes tudta nélkül osztálytanácsosi címmel ruházták fel, és személyi pótlékot is kapott. Nagy Gyula - kicsit talán durva a szó - megalázása 1912 márciusában teljesedett be, amikor egy év szabadság kivételére szólították fel. Ezt ő azonnal megtette. Március 12-én felmentették a munkavégzés kötelezettsége alól, és egyúttal Csánki Dezsőt bízták meg a levéltár ideiglenes vezetésével. Tasnádi Nagy Gyula tényleges nyugdíjazása azon a napon történt meg, amikor Csánki Dezsőt az uralkodó kinevezte a Magyar Országos Levéltár főlevéltárnokává. E posztot - 1919-től főigazgatóként, a proletárdiktatúra idején bekövetkezett rövid megszakítással - 1932. szeptember 30-ig töltötte be. Vita nem fér hozzá, hogy az intézmény egyik legjelentősebb vezetője volt.

Az alább közölt két irat lelőhelye: MOL - Y 1 - I. 436 1/2 /1911; MOL - K 148 (Belügyminisztérium elnöki iratai) - 1911 - 14. tétel - 6173. (6742/1911.).

Az iratokat a mai helyesírás szerint, a rövidítéseket feloldva közöljük.

Források

A Jakabffy államtitkár leirata Tasnádi Nagy Gyula országos főlevéltárnoknak 1911. október 12.

A magyar királyi országos főlevéltárnok úrnak

Budapest.

Részletesen tájékozódni óhajtok az Országos Levéltár ügyforgalmáról és tevékenységéről.

Ez okból felkérem Nagyságodat, szíveskedjék jelentést tenni a következőkről:

- 1./ Mennyi volt 1911. évben, szeptember hó végéig az Országos Levéltárba érkező ügyek száma?
- 2./ Az ügydarabok szakelőadónként miként és szám szerint mily arányban oszlanak meg?
- 3./ A szakelőadók a nekik kiosztott ügydarabok feldolgozása tekintetében miként járnak el, jelesül nem mutatkozik-e az illetőknél indokolatlan hátralék? Az erre vonatkozó részletes tevékenységi kimutatások felterjesztését kérem.
- 4./ Az irodai kezelés körül - különösen a hátralék szempontjából - nem forog-e fenn valamely szabálytalanság?
- 5./ Van-e hátralék az 1911. évet megelőző időből?
- A netán mutakozó három hónapnál régebbi hátralékokról, tárgyi megjelölés mellett, részletes kimutatást kérek, annak egyenkénti feltüntetésével, hogy az egyes hátralékokban levő ügydarabok kit és mi okból terhelnek.
- 6./ Végezetül bizalmas felvilágosítást kérek arra nézve, mennyiben felelnek meg az országos levéltár tisztviselői szakképzettség és szorgalom szempontjából azoknak a követelményeknek, melyek a Levéltár összes tisztviselőivel szemben joggal támaszthatók.

E tekintetben jelentését nem általánosságban, de oly módon és oly formában kérem, hogy abból az Országos Levéltár minden egyes tisztviselőjének egyéniségéről és munkaképességéről alapos tájékozódás legyen nyerhető.

Jelentését 1911. évi október hó 20-ig kérem.

Budapest, 1911. évi október hó 12-én.

A miniszter helyett:
Jakabffy [s. k.]
államtitkár

Eredeti, írógéppel írt tisztázat.

Tasnádi Nagy Gyula országos főlevéltárnok jelentése a miniszterelnöknek mint belügyminiszternek 1911. október 20.

(Iktatószám: 1752/1911.OL.)

Nagyméltóságú Gr. Khuen-Héderváry Károly m. kir. miniszterelnök úrnak mint belügyminiszternek

Helyben

Nagyméltóságú Miniszterelnök Úr!

Nagyméltóságodnak a folyó október hó 12-én 6173/911. b.ü. min. eln sz. alatt kelt rendeletére az Országos Levéltár ügyforgalmáról és munkásságáról pontonként a következőket van szerencsém tisztelettel jelenteni.

1. A folyó 1911. évben szeptember hó végéig az Országos Levéltárba érkezett és itt iktatott ügyek száma: **1695**.

2. Ez ügydarabok tárgyuk és természetük szerint a következő csoportokba sorolhatók:

- a.) Nemességi ügyek, úgymint. ősfák hitelesítése, nemesség-, előnév- és címer-igazolások, ezekről bizonyáglevelék kiállítása, új nemességeknél előnév- és címer-adományozások, címertervezetek felülvizsgálása, összesen **608** ügydarab.
- b.) Minisztériumok, bíróságok, más hatóságok és hivatalok, intézetek stb. megkeresései **286** ügydarab.
- c.) Magánfelek megkeresései túlnyomó részben az illetők nemességére vonatkozó adatok közlése vagy másolatok kiadása iránt **337** ügydarab.
- d.) Helységnevek rendezése, országos községi törzskönyvbizottsági ügyek **21** ügydarab.

A felsorolt csoportokból

a.) a nemességi ügyek az elintézésükkel megbízott előadóknak szám szerint ily arányban osztattak ki:

Barabás Samu országos levéltárnoknak **44** db.

Dr. Komáromy András allelevéltárnoknak **71** db.

Maróthi Rezső allelevéltárnoknak **47** db.

Dr. Kárfy Ödön allelevéltárnoknak **26** db.

Dr. Döry Ferenc fogalmazónak **66** db.

Dr. Lampérth Géza " **19** db.

Horváth Sándor " **88** db.

Alulírt főlevéltárnok által elintézett ügyek (nagyobbára előnév- és címer-adományozások, címertervezetek felülvizsgálása, de más nemességi ügyek is) **155** db.

Nemesi bizonyáglevelék elkészítése, azok másolatainak és fogalmazványainak elhelyezése a kezelő igazgató, illetőleg a kancelláriai osztály (dr. Döry Ferenc) által **92** db.

Összesen **608** db.

b.)-c.) A minisztériumoktól, bíróságoktól, más hatóságoktól, hivataloktól és magánfelektől érkezett beadványok és megkeresések közül a helytartótanácsi osztály (Maróthi Rezső és időnként dr. Dénes Miklós) **161** db-ot,

a táblai osztály (ugyanazok) **39** " ,

kancelláriai osztály (dr. Döry Ferenc és időnként Horváth Sándor) **156** " ,

a kincstári osztály (dr. Lampérth Géza) **119** " ,

az erdélyi osztály (Barabás Samu dr. Lutter János gyakornok segítségével) **143** " ,

az ú. n. régi országos levéltári osztály (dr. Lampérth Géza) **26** " ,

a diplomatikai osztály (Dr. Csánki Dezső) **21** db-ot szerelt fel.

Hogy e felszerelések száma összeadva 665-re, tehát többre rúg, mint ahány ügydarab föntebb a b.) és c.) pontok alatt (286+337 = 623) ki van mutatva, annak magyarázata az, hogy ugyanazon ügydarab több osztálynak is kiadatik felszerelés végett.

A felszerelt darabokat rendszerint az illető levéltári osztály, vagy annak az osztálynak vezetője intézi el egyúttal, ahol az ügy felszerelés végett utoljára megfordult.

d.) A helységnevek rendezésére vonatkozó ügyekből dr. Csánki Dezső levéltárnok elintézett **12** db-ot.

Egyéb, nem érdemleges községi törzskönyv-bizottsági ügyek (ülésekre szóló meghívók, ülési jegyzőkönyvek stb.) **9** db.

Összesen **21** db.

e.) A községi pecsétek megállapítása és pecsétrajzok elkészítése ügyében érkezett darabok - összesen **70** ügydarab Tagányi Károly levéltárnoknak osztattak ki.

f.) A törvényhatósági s városi levéltárak selejtezésére és rendezésére vonatkozó ügyekből elintézett

Barabás Samu **20** db-ot,

Dr. Iványi Béla **2** db-ot.

Összesen: **22** db.

g.) - h.) A tudományos célú kutatásokra szóló engedélyek megadása és levéltári szakvizsgálatok letétele iránt benyújtott kérvények (40+21) összesen **61** ügydarab elintézése séma-szerűen történtik.

i.) Az ezen pont alatt fentebb felsorolt házi, kezelési és személyi ügyeket - összesen **290** db-ot - nagyrészt Mayer Gyula kezelő igazgató, részben alulírt főlevéltárnok intézte el.

3. Ami mármost az egyes tisztviselők (szakelőadók) munkásságát illeti, az a főnti adatok alapján a folyó évi szeptember hó végéig a következő kimutatásban összegezhető:

Dr. Csánki Dezső levéltárnok - a Karakas-féle fegyelmi ügyben és Vas vármegye címere ügyében készített jelentéseket is hozzávéve - elintézett és felszerelt összesen 35 ügydarabot. Hátrálékban van hosszabb idő óta a Barthóty-levéltár régi okleveleinek a diplomatikai osztály katalógusába való beiktatásával. A tulajdonképpeni levéltári szolgálat során általában nem nagy tevékenységet fejthetett ki, amennyiben a múlt év augusztus hava óta mintegy nyolc vagy kilenc hónapot a Pettkó Béla fegyelmi ügyének vizsgálatával töltött el, s különben is a Nagyméltóságú Belügyminisztérium 79162/908. I. a. sz. alatt kelt rendeletéből a Magyarország és Ausztria közt fennforgó határkérdésre vonatkozó történelmi előtanulmányok végzésével bízta meg, jelenleg is még ezen tanulmányokkal van elfoglalva. Nem tudom - mert megbízatása az Országos Levéltártól teljesen függetlenül történt -, hogy a rábízott munkálatlalt mennyire haladt elő, de a levéltári szolgálat érdekében állónak tartanám, ha Nagyméltóságod most - három év múltán - dr. Csánkinak a szóban forgó munkálatok befejezésére határidőt szabni, s ezzel lehetővé tenni méltóztatnék, hogy teljes munkaejét minél előbb újra a levéltárnak szentelhesse. Egyébiránt bátorodom e részben 1397/908. O. L. sz. alatt, annak idején tett előterjesztésekre hivatkozni. **Tagányi Károly** levéltárnok a neki mint szakelőadónak az évben (szeptember végéig) kiosztott közszégi pecsét-ügyekből elintézett 30 db-ot. Három hónapnál régibb hátraléka van, ez évről 36 db, a múlt évről még 4 db, de ebből kettő már revízió alatt. E hátralékoknak oka az, hogy Tagányi majdnem az egész elmúlt éven át a Magyar Nemzeti Múzeum kézirattárának és oklevélgűjteményeinek megvizsgálására a Nagyméltóságú Vallás-és Közoktatásügyi Minisztérium által kiküldött bizottságban működött, a tavalyról elintézetlenül maradt ügydarabokat is az idén kellett feldolgoznia.

Barabás Samu levéltárnoknak, úgy is mint az erdélyi levéltári osztály vezetőjének, elintézés és felszerelés végett kiosztott összesen 207 ügydarab. Három hónapnál régibb hátraléka van kettő (b. Huszár László ősfája és Bene István nemességi ügye), de ezekből az egyik már revízió alatt.

Dr. Komáromy András allelevéltárnoknak kiosztott nemességi ügy 71 darab. Három hónapnál régibb hátraléka nincsen.

Maróthi Rezső allelevéltárnoknál, úgy is mint a helytartótanács és táblai levéltári osztályok vezetőjénél, az elintézés vagy felszerelés végett neki kiosztott 247 ügydarabot három hónapnál régibb hátralék nincsen. Egy elintézés (Kronberg Irma ügye) revízió alatt áll.

Dr. Kárfy Odón allelevéltárnoknak 26 idei ügydarabot három hónapnál régibb hátraléka egy van (Serbán János nemességi ügye), de ez is a mellékleteit pótolni óhajtó fél kívánságára tartatik függőben. A múlt esztendőről egy ügydarabja (katonanövendékek nemessége) revízió alatt áll.

Dr. Döry Ferenc fogalmazónak, úgy is mint a kancelláriai osztály vezetőjének, elintézés és felszerelés végett összesen 222 ügydarabot osztott ki. Hátraléka nincsen.

Dr. Lampérth Géza fogalmazó, úgy is mint a kincstári és régi országos levéltári osztályok vezetője, elintézés és felszerelés végett összesen 164 ügydarabot vett át. Hátrálékban csupán egy régibb ügy van nála 1909 óta, tudniillik a Keglevich Gábor-féle levéltári letét rendezése, amely különben is hosszabb időt kívánó munkával egyéb teendői mellett kissé lassan tud előhaladni.

Horváth Sándor fogalmazónak az ez évben neki osztott 88 nemességi ügyből 15 darab három hónapnál régibb, a múlt esztendőről pedig 9 db hátraléka van; e hátralékos ügyek azonban - kettő kivételével - mind olyanok, melyekre nézve a Nagyméltóságú Minisztérium a Radványi- és Pettkó-féle fegyelmi ügyekből kifolyólag felülvizsgálatot rendelt el, amelyek tehát csak Pettkó fegyelmi ügyének végleges befejezése után lesznek elintézhetőek, ha a fegyelmi vizsgálat aktáihoz csatolt s a szóban forgó hátralékok feldolgozásához szükséges iratok az előadó rendelkezésére fognak bocsáttatni.

Az említetteknek kívül még egy hátralékos ügyet, a nemesség-, előnév- és címer-adományozásokra vonatkozólag kidolgozandó szabályzat ügyét (1158/907. O. L. sz.) kell felemlítenem, amely az előadó részéről hosszabb kutatást, adatgyűjtést és tanulmányt kívánván, mind ez ideig nem volt elintézhető.

Horváth Sándor egyébiránt a nemességi ügyek mellett az egyes vármegyei levéltáraiban őrzött, s a Nagyméltóságú Minisztérium 48943/906. sz. körrendelete folytán az Országos Levéltárhoz beküldött nemeslevelek felülvizsgálatát is szorgalmasan folytatja, s e részben hátraléka nincsen.

Dr. Iványi Béla, aki különben a kutatószoba felügyeletével van megbízva, s emellett másolásokat végez, Bárfya város levéltárának rendezése tárgyában két ügydarabot intézett el.

4. Az irodai kezelés körül valamely szabálytalanság nem forog fenn.

Az iktatás napról-napra rendszeren folyik.

A kivezetésnél 2-4 hónapos hátralék van, ami onnan származik, hogy az iratok csak a végleges elintézés után kaphatnak irattári jelzetet, amely szerint azután elhelyezhetők lesznek.

A kiemelt s az elintézett ügydarabokkal visszakerülő előíratok reponálását hetenkint (szombat) végzi a kiadó.

A mutató (index) készítése - cédulákra írva - az iktatással egyidejűleg rendszeren halad. A cédulák minden év végén szoros betűrendbe szedettek, s ezek alapján történik azután a végleges mutató letisztázása, amely munkálat ez idő szerint 1910-ről az **M** betűig van készen.

A jelentések, átiratok (comitívák) tisztázását a levéltárapidíjas gépírója végzi. Szorgalma és ügyessége egyaránt kifogástalan.

A magánfelek részére készülő másolatok kiadása körül az okoz néha késedelmet, hogy az illető osztályok vezetői, kiknek a másolatokat a másolóval összeolvasniuk kell, erre egyéb elfoglaltságuk miatt olykor napokig nem tudnak időt szakítani, ami - tekintve a személyzet hiányos létszámát - némileg talán menthető.

A másolásokkal megbízott levéltári tisztiek közül csupán Guary Ernő az, akit - sajnos - gyakrabban sürgetni kell. A kezelő személyzet többi tagjai kifogástalanul végzik teendőiket.

5. Arra a kérdésre: van-e hátralék az 1911. évet megelőző időből? - föntebb, az egyes előadók munkásságának kimutatása adja meg a feleletet. Sajnálattal kell azonban jelentenem, hogy a föntebb kimutatott hátralékokon kívül egy régibb, az előadó által elintézt s revízió végett hozzáadott ügydarabnak más iratok közé történt tévedése következtében ennek kiadása, és három vele azonos tárgyú, későbbi ügydarabnak elintézése szintén hátrálékban maradt. Ezen ügydarabok (504/909., 756/910., 981/911., és 1036/911. O. L. sz.) a 88104/907. Belü. Min. sz. alatt megállapított vármegyei levéltári szabályzat életbeléptetésének Sáros, Békés, Szatmár és Ung vármegyei alispáni hivatalai részéről történt megszüretésére, illetőleg a megyei levéltárakból magánfeleknek kiadandó másolatok kérdésére vonatkoznak, s voltaképpen az említett levéltári szabályzat életbeléptetésével fognak érdemleges elintéztést nyerni. A négy hátralékos darabot - miután az eltévedt akta előkerült - a legközelebbi napokban fogom a Nagyméltóságú Minisztériumhoz felterjeszteni. A tévedésért Nagyméltóságod kegyes elnézését alázattal kérem.

6. Nagyméltóságod rendelkezésének utolsó pontját illetőleg, mely bizalmas felvilágosítást kíván arra nézve, mennyiben felelnek meg az Országos Levéltár tisztviselői szakképzettség és szorgalom szempontjából azoknak a követelményeknek, melyek a levéltár összes tisztviselőivel szemben joggal támaszthatók: azt hiszem, e részben már a föntebb előadottak is nyújtanak némi tájékoztatást, amennyiben a kiosztott és elvégzett munka mennyisége és minősége biztos fokmérője lehet minden egyes előadó tisztviselő szakképzettségének, szorgalmának, valamint munkaképességének is. De hogy a rendelet intenciójának tölem telhetőleg annál inkább megfellelhessek, tapasztalataim alapján s legjobb meggyőződéseim szerint a levéltár tisztviselőire vonatkozólag egyenkint a következőket jegyezhetem meg Nagyméltóságod előtt:

Dr. Csánki Dezső levéltárnok jeles tudományos képzettséggel és munkaképességgel rendelkezik, de - éveikkel előzött hosszabb ideig szenvedett idegbetegsége miatt - munkaejéit lehetőleg kímélni szereti, minden túleröltetéstől óvakodik, s képességeit nem annyira a levéltári szolgálat terén, mint inkább tudományos munkálkodás útján, más irányban igyekszik érvényesíteni. **Tagányi Károly** nagy olvasottságú, széleskörű ismeretekkel, s amellet az Országos Levéltár egész anyagát áttekintő valódi szakképzettséggel bíró tisztviselő. Alaposan és behatóan, bár kissé lassan dolgozik; de munkálatai megbízhatóak, szakvéleményei bármely fontosabb levéltári vagy történelmi vonatkozású kérdésben mindig helytállóak és elfogadhatóak. Mint a közszégi pecsét-ügyek előadója, az ennek alkalmából megteremtett és nagy gondal gyarapított becses pecsét-gűjteménnyel elléggé nem méltányolható szolgálatot tett az Országos Levéltárnak. **Barabás Samu** - bár a két előbbinél kisebb tehetségű és szerényebb képzettségű, de szorgalom, pontosság és munkabírás tekintetében mindenkor példát adó tisztviselő. Levéltárnoki szakképzettsége a követelményeknek teljesen megfelel, sőt a diplomatikában - miről már több oklevéltár gondos kiadásával tett tanúság - kitűnőnek mondható. Nem érdemül, de mint szerencsés körülmény említtem fel, hogy betegeskedni nem szokott. Egyébiránt legyen szabad reá vonatkozólag Nagyméltóságod hivatali elődéhez 340/909. O. L. sz. alatt tett előterjesztésekre hivatkoznom.

Dr. Komáromy András allelevéltárnok kevésbé szorgalmas tisztviselő Barabásnál, makacs gyomorjaja miatt - sajnos - elég gyakran betegeskedik is, de különben - főleg mint a nemességi ügyek előadója, amelynek terén kiváló jártassággal bír - egyike a legkitűnőbb tisztviselőknél. Éles esze, biztos ítélete és határozott véleménye van, amit mindig szabatos és a tényállást világosan megértető előadásban tud és szokott megfogalmazni.

Maróthi Rezső kezelő főigazgató és allelevéltárnok, akit Pettkó Béla felfüggesztése után a helytartótanács és táblai levéltári osztályok vezetésével bíztam meg, minden tekintetben érdemes, szorgalmas és pontos tisztviselő; szakképzettsége teljesen megfelelő; a neki osztott ügydarabokat lelkiismeretesen, idejében dolgozza fel, s ha fogalmazása olykor kissé nehézkes is, kellő revízió mellett mindig jól használható munkát végez. Maróthira nézve bátorodom egyébiránt a 699/911. O. L. sz. alatt Nagyméltóságodhoz intézett előterjesztésekre hivatkozni.

Dr. Kárfy Odón allelevéltárnoknál általános műveltsége, elég latin nyelvtudása van, de különben levéltári szakképzettség tekintetében jóval kartársai mögött áll. Az ügyeket ugyan nem hiányzik nála, de annál inkább a képesség, hogy - kivált egy-egy nagyobb vagy bonyolultabb ügyet helyesen megítélni, s róla elfogadható véleményt adni tudjon. Fogalmazványai pongyolák; olykor felületes [sic] is; úgyhogy ritkán sikerül egy-egy ügydarabot oly módon elintéztie, hogy az egészet átdolgozni ne legyen kénytelen. Legnagyobb baja egyébiránt az, hogy születesé óta mindkét kezére béna, s emiatt azon kevés fogalmazási munkán kívül, amit rábíznai lehet, semmi más szolgálatra nem alkalmas. Kárfynak immár közel harminc esztendei szolgálata, s - ha jól vagyok értesülve - némi kevés magánvagyonja is van; legokosabban tenné, ha nyugdíjaztatását kérné Nagyméltóságodtól.

Dr. Döry Ferenc fogalmazó jellemzéséről csak azt ismételhetem, amit 340/909. O. L. sz. alatt Nagyméltóságod hivatali elődéhez, 699/911. O. L. sz. alatt Nagyméltóságodhoz tett előterjesztéseimben mondtam róla. Mind tehetség, mind képzettség, mind pedig szorgalom és pontosság tekintetében oly kiváló tisztviselő, akiről csak dicsérrel nyilatkozhatom. Jeles közjogi ismereteivel, amellet világos és szabatos stílusával a nemességi ügyek egyik legjobb előadója.

Dr. Lampérth Géza fogalmazó, kinek a szépirodalomban ismert neve van, mint levéltári tisztviselő is becsülettel állja meg a helyét. Szakképzettsége mögötte marad ugyan a Döryének, de a követelményeknek teljesen megfelel. Szorgalma kifogástalan, a rábízott ügydarabokat elég gyorsan és lekiismeretesen dolgozza fel, a vezetésére bízott levéltári osztályokban rendet tart; egyszóval minden tekintetben jól használható tisztviselő.

Horváth Sándor fogalmazó mint a nemességi ügyek egyik állandó referense működik dicséretes szorgalommal. Kissé fontoskodó ugyan, s szereti a felesleges szószaporítást, de megbízhatóan és kellő lelkiismerettel dolgozik, különösen pedig a heraldikában bír figyelmet érdemlő jártassággal. Hivatalában pontos, rendtartó, igen jól használható tisztviselő.

A kezelő személyzetre térve:

Mayer Gyula kezelő igazgató kiválóan rátermett arra az állásra, melyet az Országos Levéltárnál ez idő szerint betölt. Mióta a helytartótanácsi levéltári osztály vezetésével megbízott főigazgatót helyettesíti, a levéltár mindennemű kezelési ügyeiben teljes jártasságot és gyakorlatot szerzett, sőt egy s más irányban némely hasznos újításokat is hozott be. Általában véve ügyes, szorgalmas és szolgálatra kész, s úgy a levéltárat felkereső magánfelekkel, mint kartársaival szemben előzékeny modorú tisztviselő. Magasabb tudományos vagy irodalmi képzettsége nincsen, de a levéltári kezelő igazgatósághoz - esetleg főigazgatósághoz - szükséges képességekkel kellő mértékben rendelkezik.

Guary Ernő levéltári tiszt egyéniségét - sajnos - ezúttal sem jellemezhetem kedvezőbben, mint a már többször idézett 340/909. és 699/911. O. L. sz. előterjesztéseimben tettem. Úgy látszik, az utóbbi időben még jobban elbetegesedett, s így szorgalma is annál inkább hanyatlak, ami végre is oda fog vezetni, hogy teljességgel hasznavehetetlen tagjává válik a levéltár tiszti karának.

Dr. Dénes Miklós és *Dr. Iványi Béla* mindketten fogalmazói kvalifikációval bíró levéltári tisztek. Mind a kettő megfelelő képzettségű, kötelességtudó, szorgalmas tisztviselő. Bővebb jellemzésökül hivatkozom a folyó év szeptember 26-án 1659/911. O. L. sz. alatt Nagyméltóságodhoz intézett előterjesztésemre.

Szentkirályi György levéltári tiszt, bár az előbbieknél gyöngébb kvalitású, de egyébként szintén szorgalmas, hivatalát pontosan látogató, kötelességét híven teljesítő, szerény magaviseletű tisztviselő.

Dr. Herzog József - mint 1659/911., illetőleg 1533/911. O. L. sz. alatt jelteni volt szerencsém - a múlt szeptember hó folyamán tette le jó eredménnyel a fogalmazói szakvizsgálatot. Egyike azoknak a jóra való tisztviselőknak, akiknek odaadó szorgalmában és kötelességtudással párosult képességében mindenkor bízni lehet.

Dr. Lutter János fogalmazó gyakorlornok szintén jó képességű és jó ügykezetű fiatal ember, akinek azonban kellő vezetésre és hosszabb gyakorlatra van szüksége, hogy minden tekintetben jól használható tisztviselője váljék belőle az Országos Levéltárnak.

Ezekben van szerencsém Nagyméltóságod elől idézett rendeletére tiszteletteljes jelentésemet felterjeszteni.

Budapesten, 1911. október 20.

Nagyméltóságod
alázatos szolgája

Nagy Gyula [s.k.]
főlevéltárnok

Eredeti, írógéppel írt tisztázat.

Címkék:

[Magyar Országos Levéltár](#) ^[3]

[Thallóczy Lajos](#) ^[4]

[belügyminisztérium](#) ^[5]

Kiadás: 6. évfolyam (2006) 4. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/legkitunobb_ember_a_leveltarban.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/legkitunobb_ember_a_leveltarban.html

[2] https://www.archivnet.hu/.../galeria_pop.php%3Fga_id%3D57

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-orzagos-leveltar>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/thalloczy-lajos>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/belugyminisztérium>